

2. Sąvokos

T-Kit
Socialinė aprėptis

2

2.1 Sudėtingi žodžiai

Jaunimo darbuotojai, dirbantys socialinės aprėpties programoje, savo kasdienėje veikloje susiduria su begale rūpesčių. Vienas iš jų – kaip rasti tinkamus žodžius, kuriais galėtume apibūdinti jaunimą, kurį savo projektais siekiame įtraukti į socialinę veiklą.

Anksčiau buvo naudojama daug įvairių sąvokų, kurios metams bėgant tiesiog išnyko, jų buvo atsisakyta ar kaip atsakas į kritiką šiuo metu jos yra pakeistos kitomis. Kai kurios iš jų (tokios kaip „dykaduoniai“ (angl. – „*dead beat dads*“) ar „žemesnė klasė“ (angl. – „*the underclass*“) turėjo menkinančią prasmę. Kitos (tokios kaip „vargšai“ (angl. – „*the poor*“), „neįgalieji“ (angl. – „*the handicapped*“), „bedarbiai“ (angl. – „*the jobless*“)) nebenaudojamos, nes jos yra socialiai neįautrios ar neatspindi realybės. Tarkim, Europos Komisijos programoje „Jaunimas“ vietoj sąvokos „socialiai apleistas jaunimas“ (angl. – „*disadvantaged young people*“) naudojama „mažiau galimybių turintis jaunimas“ (angl. – „*young people with fewer opportunities*“). Be abejo, ši sąvoka yra gana grioždiška ir, galbūt, ilgai bus pakeista. Mes taip pat stengiamės kiek įmanoma dažniau naudoti ją šiame „T-kit“ (žr. 6.1. „Moralinis veidas“). Naudodami įvairias sąvokas atsiminkime, kad:

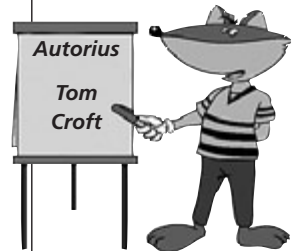
- žodžiai yra galingi ir sudėtingi; dažnai, net ir neturėdami nieko nepagarbaus omenyje, vien tik panaudodami tam tikrą žodį galime įžeisti kitą asmenį;
- žodžiais išreiškiame tai, kaip mąstome ir reaguojame; pavyzdžiui, tokios aprašomosios sąvokos kaip „jaunasis pažeidėjas“ ar „smurto auka“ turi tam tikrų asociacijų, kurių negalime iš karto pamatyti ar pateisinti, tačiau šių asociacijų atsikratyti yra gana sudėtinga;
- nors žodžiai yra svarbūs, jų nereikėtų per daug sureikšminti; jei pernelyg uoliai rūpinsimės, kokius žodžius turėtume vartoti, tikriausiai neatliksime nieko apčiuopiamo.

Pagrindinė problema, su kuria susiduriame kalbėdami apie sąvokas, kurias turėtume vartoti dirbdami su kasdien atskirtį patiriančiu jaunimu, yra ta, kad egzistuoja dvi priešingos jėgos, kurios traukia į priešingas puses. Viena pusė – tai vyriausybė, politikai, vadybininkai, analitikai, paramos teikėjai ir kiti rėmėjai. Jiems turime konkrečiai apibrėžti tikslinę grupę tarp jaunimo. Kalbėdami apie juos norime pabrėžti išskirtinį jaunimo pažeidžiamumą, problemų, su kuriomis jiems tenka susidurti, svarbą, tai, kad pagerinti jų situaciją yra sudėtinga, ir neteisybę, kurią šie jauni žmonės nuolat jaučia. Mes to siekiame, nes norime atskleisti visuomenei tai, ko galime pasimokyti iš jaunimo ir jo siekių. Mes taip pat siekiame aiškiai ir glaustai nusakyti jų situaciją, kad pritrauktume daugiau lėšų ir išteklių, kurie mums yra svarbūs dirbant su jaunimu.

Yra ir kita su jaunimu susijusi traukiančioji pusė. Mes aiškiai suvokiame, kaip absurdiška ir pavojinga „klijuoti etiketes“ žmonėms. Mes suprantame, kad visi jauni žmonės yra individualūs, jie nėra vienoda pilka masė. Žinome, kad jiems nepatinka, kai žmonės „klijuoja jiems etiketes“. Jie turi teisę į orumą ir savigarbą. Apibūdinami juos taip, kaip jie patys savęs neapibūdina, jaučiamės nejaukiai. Tai gi bandant derinti skirtingus šių dviejų grupių interesus ir kyla problemos.

Turint omenyje tai, kad nėra vienos idealios kalbos sąvokos, kuria galėtume vadinti šiuos socialiai atskirtus jaunimo atstovus, turime stengtis vengti formuoti neapgalvotas nuomones. Turėtume vadovautis šiais bendrais principais:

- Turėtume būti ypač tikslūs, tačiau mūsų žodynas neturėtų virsti techniniu ar pernelyg sudėtingu. Dauguma neįgalių žmonių yra priešiška nusistatę prieš tokius žodžius ar žodžių junginius kaip „kančia“, „su invalido vežimėliu“ pirmiausia dėl to, kad šie žodžiai turi menkinamąjį ar globėjišką atspalvį, o taip pat dėl to, kad yra paprasčiausiai netikslūs. Neįgalūs žmonės nebūtinai naudojami invalido vežimėliu. Taip pat yra per daug neatsargu ir neteisinga sakyti, kad žmogus kenčia.
- Mes privalome išsiklausyti į jaunimo poreikius. Ar Olandijoje gyvenantys turkai ir marokiečiai save apibūdina kaip „medelanderius“ (šią sąvoką sukūrė Olandijos vyriausybė siekdama atskirti „tikruosius“ Olandijos piliečius ir imigrantus)? Jei jie savęs taip neapibūdina, ar mes turėtume vartoti šią sąvoką? Ar „mažiau galimybių turintis jaunimas“ atpažintų save, išgirdęs šią sąvoką?

- Niekada nepamirškime tų žmonių, apie kuriuos kalbame, orumo. Paprasčiausiai pagalvokime, ar norėtume, kad mus vadintų taip, kaip mes juos vadiname. Jei mums artimus žmones pavadintų taip, ar tai mums nesukeltų neigiamos reakcijos?
- Turime vartoti išsamius jaunimo situacijos apibūdinimus, tačiau neturime apibūdinti paties jaunimo. Jei žmones apibūdiname kaip priklausančius „rizikos grupei“ ar „socialiai apleistus“, šiais žodžiais nusakome jų dabartinę ar pastarojo meto situaciją, tačiau šie apibūdinimai nėra skirti jiems patiems.

2.2 Ką mes priskiriame „mažiau galimybių turinčiam jaunimui“?

„Kai žmonės gyvena tik savo aplinkoje, kai jie niekada neišeina iš jos, ima formotis siena. Tokie žmonės nemato nieko, kas vyksta už jų namo sienų ar už jų šalies ribų. Tokia situacija darosi pavojinga. „Išeiti iš savo aplinkos“ – vadinasi, bendrauti su kitais žmonėmis, matyti juos. Tik tokiu būdu mes pastebime, kaip keičiasi pasaulis. Jei susikūrėme sieną, kuri mums neleidžia pamatyti kitų žmonių, turime ją nugriauti.“

European White Paper on Youth Policy: A Contribution from the Poorest Young People, International Movement ATD Fourth World, 2001

Trūkstami ekspertai

Tai kalba jauna mergina, pasakodama apie savo socialinę atskirtį, diskriminaciją ir skurdą, – tuos dalykus, apie kuriuos dažnai ir daug kalbame, tačiau ne visada gerai juos suvokiame.

Akademinės visuomenės atstovai, politikos patarėjai, socialiniai darbuotojai, jaunimo darbuotojai dažnai vadinami ekspertais, kai kalbame apie socialinę atskirtį. Dauguma šių ekspertų turi vertingos antrinės informacijos, kurią sukaupė metų metus tyrinėdami šią sritį arba stebėdami neteisybės apraiškas gyvenime. Tačiau tik nedaugeliui iš jų teko patiems patirti socialinę atskirtį ir su tuo kovoti. Tai ekspertai, kurių trūksta šioje diskusijoje; jų žinios nėra pripažintos arba nėra naudojamos pakankamai plačiai.

Kodėl mes susiduriame su tokia situacija? Viena iš priežasčių galėtų būti ta, kad mums visiems yra gana sunku sulaužyti visuomenei priimtinas valdžios ir žinių normas bei taisykles. Esame įpratę gerbti laimėjimus mokslo srityje ir profesinį statusą. Tačiau jei per daug dėmesio skirsime tik šiems dalykams, galime atsiriboti nuo kitų svarbių reiškinų. Kita priežastis slypi visuomenės struktūroje ir institucijose, kurios neturi reikiamų išteklių, yra netinkamai sukurtos, todėl negali pasiekti socialiai atskirtų žmonių. Šis reiškinys dažnai vadinamas „institucine diskriminacija“ ir yra viena iš pagrindinių socialinės atskirties priežasčių. Taip pat svarbu, kaip vėliau matysime, kad diskriminacija, atskirtis ir nesaugumas lemia vienas kitą, todėl žmonėms darosi vis sudėtingiau su tuo kovoti kasdien. Dažnai nėra įmanoma be kitų žmonių paramos apginti save ir kitus. Dėl to visuomenė neteisingai suvokia socialinę atskirtį, ir todėl mes nesugebame kovoti su šiuo reiškiniu.

Dvigubas pavojus

Dauguma akademinė ir politinių darbų siekia identifikuoti bei apibūdinti socialiai pažeidžiamas grupes. Šis darbas yra svarbus ir būtinas kokybiniais tyrimais bei statistiniam politikos ir programų poveikio įvertinimui. Tačiau, jei šis požiūris yra naudojamas pernelyg dažnai, jaunimo situacija neišvengiamai iškreipiama.

Jeigu išnagrinėtume socialiai atskirtų grupių sąrašą, gali kilti natūralus klausimas, kodėl būtent šios, o ne kitos grupės priskiriamos prie socialiai atskirtų. Kyla klausimas, kodėl socialiai atskirtai grupei priklauso nepilnametės motinos arba kaimo vietovėse gyvenantis jaunimas. Sudarant

tokius sąrašus kai kurios grupės nepatenka į juos vien todėl, kad jos yra specifinės, pavyzdžiui, jauni globėjai (tai yra žmonės, kurių pagrindinė veikla – rūpinimasis neįgaliais tėvais ar giminaisiais). Todėl, jei siektume aprėpti visas socialiai atskirtas grupes, sąrašas būtų be galo ilgas.

Dar viena problema, su kuria susiduriame skirstydami jaunimą į kategorijas, yra ta, kad dažnai vienas ir tas pats asmuo gali tuo pačiu metu patekti į kelias kategorijas. Dažnai jie patys priskiria save ir vienai, ir kitai grupei, o kartais – nė vienai iš jų. Suvokimas, kad vienas ir tas pats asmuo gali tuo pačiu metu priklausyti kelioms socialiai pažeidžiamų jaunų žmonių kategorijoms, suteikia mums galimybę geriau suvokti pačią socialinę atskirtį. Ką, pavyzdžiui, reiškia, jei jūs ne tik esate tautinės mažumos atstovas, bet ir gyvenate skurde? Arba, jei jūs esate jauna vieniša motina ir tuo pačiu skurdžiai gyvenate kaimo vietovėje. Jei visos šios rizikos grupės yra socialiai atskirtos ir dalyvauja visuomenėje, ar jūsų situacija yra dvigubai ar trigubai sudėtingesnė? Šia „dvigubo pavojaus“ ar „daugialypio nesaugumo“ koncepcija reikia remtis norint suvokti ir suprasti atskirtį, jos priežastis ir pasekmes.

Žmogaus teisių aspektas

Saugumo nebuvimas yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl žmonės ir šeimos negali prisimti profesinės, šeimos ir socialinės atsakomybės ir naudotis pagrindinėmis žmogaus teisėmis. Tokia situacija gali dar labiau pablogėti ir būti rimtesnių ir nuolat juntamų neigiamų pasekmių priežastis. Šeimos ar individai nuolat gyvena skurde, kai nėra patenkinami jų pagrindiniai saugumo poreikiai, ypač kai ši situacija veikia įvairius žmogaus gyvenimo aspektus, kai ji tęsiasi ir kai tampa neįmanoma naudotis žmogaus teisėmis ir prisimti atsakomybę.

Nuolatinio skurdo sąvoka, kurią patvirtino Prancūzijos ekonomikos ir socialinių reikalų taryba (1987 m.) ir Jungtinių Tautų ekonomikos ir socialinių reikalų taryba (1996 m.).

Ši sąvoka apibrėžia tik nuolatinį skurdą, tačiau ją galime naudoti ir nagrinėdami ilgalaikę socialinę atskirtį. Tai, apie ką kalbama šios sąvokos apibrėžime, yra realybė, su kuria nuolat susiduria marginalizuoti jauni žmonės mūsų visuomenėje. Norėtume akcentuoti tris svarbius žmonių gyvenimo aspektus:

- Daugialypis nesaugumas. Pažeidžiamiausi jauni žmonės dažnai jaučiasi nesaugiai dėl įvairių priežasčių. Pavyzdžiui, jie neturi darbo, tuo pat metu yra diskriminuojami ir izoliuojami; arba neturi tinkamos gyvenamosios vietos, turi sveikatos sutrikimų, jie nuolat nesimoko.
- Situacijos užsitęsimas. Jei jaunimas jaučiasi nesaugus dėl įvairių priežasčių ilgą laiką, ši situacija ilgainiui dar labiau pablogėja. Pavyzdžiui, tinkamos gyvenamosios vietos nebuvimas lemia sveikatos sutrikimus; diskriminacija lemia darbo neturėjimą arba problemas mokykloje; skyrybos šeimoje – izoliacija.
- Teisių ir atsakomybės praradimas. Dėl anksčiau išvardytų įvykių ir situacijų žmonės praranda pagrindines socialines, ekonomines, kultūrines, pilietines ir politines teises ir atsakomybes. Sudėtinga gerai mokytis mokykloje, jei kiekvieną dieną jautiesi diskriminuojamas. Neturėdamas pagrindinio išsilavinimo, kaip galėtum rasti darbą? Neturėdamas darbo, kaip gali tikėtis turėti tinkamą gyvenamąją vietą? Kai netenki pasitikėjimo savimi, jautiesi nesuprastas, be galo sudėtinga dalyvauti kultūrinėje ar visuomeninėje veikloje. Šis spaudimas iš visų pusių itin apsunkina šeimyninį gyvenimą. Užburtas ratas vis tęsiasi. Kiekvienas gyvenimo aspektas yra įtraukiamas į jį.

Tokiomis aplinkybėmis gyvenimas tampa kasdiene kova, kurioje kovojama dėl pagrindinių teisių ir atsakomybių, kurias dauguma iš mūsų suvokia kaip savaime suprantamas, t. y. buvimą visuomenės nariu.

Padėdamas mums geriau suvokti savo patirtį, jaunimas, kaip ir šio skyrelio pradžioje cituoti jauni žmonės, taip pat mums kalba apie savo siekius. Jaunimo veiklos kovojant su socialine atskirtimi tikslas – suteikti daugiau galimybių mažiau galimybių turinčiam jaunimui. Tik tokiu būdu galėsime paremti jaunimą šiam stengiantis išvengti smurto ir griauinant savo pačių pastatytas sienas.

3. Kaip pasiekti visus?

T-Kit
Socialinė aprėptis

3.1 Kliūtys ir problemos

Jaunimas dažnai kenčia dėl dvilypio įvaizdžio. Viena vertus, žurnalistai ir politikai dažnai siekia parodyti jaunimo atstovus kaip potencialius nusikaltėlius, tačiau, kita vertus, reklamoje ir filmuose mes juos matome aktyvius, stiprius, laimingus ir ryžtingus. Iš tiesų tik labai nedidelė dalis jaunimo galėtų visiškai susitapatinti su viena ar kita grupe. Didelei daliai mažiau galimybių turinčio jaunimo yra daroma įvairi įtaka. Apie tai rašome šio „T-kit“ 2.2. skyrelyje: didžiąją dalį savo laiko ir energijos jie sunaudoja kovodami su šiomis aplinkybėmis, todėl nedaug energijos ir laiko lieka tai veiklai, kuria jie norėtų užsiimti.

Tai yra viena iš problemų, kurias jaunimo darbuotojai turi įveikti, kad savo veikla pasiektų visus jaunus žmones. Todėl jaunimo darbuotojai turi bent jau pasiūlyti visiems mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms dalyvauti veikloje. Šis jaunimas pats turi apsispręsti, dalyvauti joje ar ne. Pats sudėtingiausias uždavinys jaunimo darbuotojams yra pasiekti tam tikrą socialiai neatstovojamą jaunimo tikslinę grupę. Prieš pradėdant šią veiklą svarbu išsiaiškinti, su kokiomis kliūtimis teks susidurti, kurios gali turėti įtakos tam, kad jų darbas nepasieks socialiai atskirto jaunimo. Tas jaunimo darbuotojas, kuri tiki aukštais idealais, gali net nesuprasti, kodėl kai kurie jauni žmonės nedalyvauja įdomioje (kaip jam pačiam atrodo) veikloje su kitais jaunais žmonėmis. Jaunimo darbuotojai turi prisiminti, kad daugumai jaunų žmonių svarbiausia yra rūpintis savimi ir kovoti su tomis negandomis, su kuriomis tenka susidurti kiekvieną dieną.

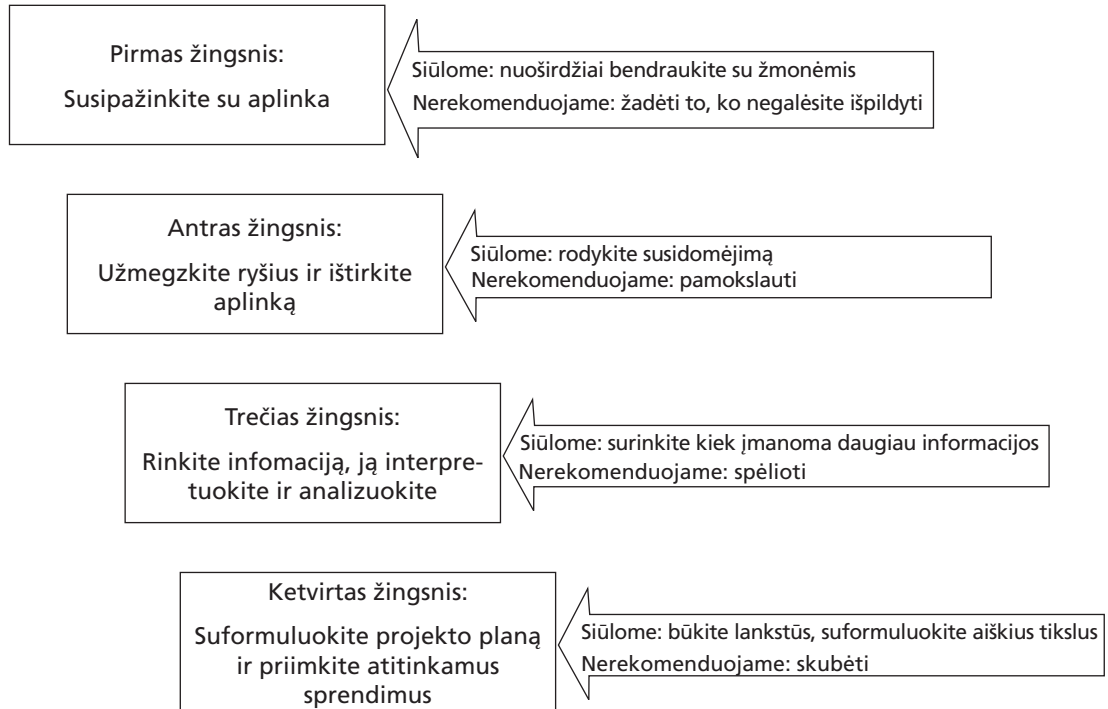
Taigi kol kas trumpai sustokime ir apmąstykite, kokios priežastys gali trukdyti jaunimui dalyvauti mūsų veikloje.

Asmeninės priežastys	Praktinės kliūtys
<ul style="list-style-type: none">- pasitikėjimo ir savigarbos stoka;- paskatinimo stoka;- nenoras būti globojamam;- nepatrauklus jaunimo darbo įvaizdis („Ten dalyvauja tik mažiai ir nevykėliai“);- diskriminacijos baimė;- neįdomi veikla.	<ul style="list-style-type: none">- informacijos trūkumas;- bendraminčių įtaka – grupės „neleidimas“ dalyvauti;- laiko ir energijos stoka;- pinigų stoka;- kultūriniai ar religiniai konfliktai;- problemos dėl transporto ar atvykimo.

Ši lentelė nėra baigtinė, tačiau reikia tikėtis, kad ne visos joje išvardytos priežastys tinka Jūsų tikslinei grupei. Lentelėje išvardytos priežastys gali Jums pasufleruoti, kodėl kai kurios jaunimo grupės nėra linkusios dalyvauti Jūsų veikloje. Jaunimas taip pat gali įvardyti priežastis, kurios iš tiesų yra tik priedanga tikrosioms priežastims. Tarkim, jei jaunuolio tėvai neleidžia jam dalyvauti šioje veikloje, jis gali sakyti, kad, jo manymu, ši veikla yra kvaila. Daugumą kliūčių ir problemų lengvai galėsite nuspėti, jei prieš pradėdami veiklą kruopščiai išanalizuosite, kas yra Jūsų tikslinė grupė. Pavyzdžiui, kiaulienos kepsniai tikrai netiks žydų ar musulmonų bendruomenių meniu. Jauni globėjai tikrai nelengvai ras laiko dalyvauti veikloje išeidami iš namų, nes jie privalo rūpintis šeimos nariais. Neįgalūs ar kaimo vietovėse gyvenantys jauni žmonės taip pat turės savo priežasčių, kodėl nedalyvauja veikloje. Kartais jaunimas nedalyvauja Jūsų projekte vien dėl religinių ar kultūrinių priežasčių.

Taigi visada yra priežasčių, dėl kurių jaunimas nedalyvauja veikloje. Vienas iš būdų sužinoti tikruosius nedalyvavimo motyvus – tiesiog paklausti paties nedalyvaujančiojo. Tačiau jei iš tiesų siekiate sužinoti kiek įmanoma daugiau apie Jūsų tikslinę grupę, informacijos turėtumėte ieškoti toje aplinkoje, kurioje jaunimas gyvena. Toliau pateikiame sistemą, kaip užmegzti geresnius ryšius su mažiau galimybių turinčiu jaunimu ir šių žmonių aplinka.

Pirmas žingsnis: Apsilankykite tose vietose, kuriose galite sutikti Jūsų tikslinei grupei priklausančio jaunimo. Susipažinkite su šių žmonių aplinka ir situacija (žr. 4.1. „Jaunimo bendruomenės“). Neformaliai pasikalbėkite su jaunimu apie jo poreikius ir norus, nepamirškite surinkti informacijos apie „nematomą“ jaunimą (t. y. tuos jaunus žmones, kurių nesutiksate gatvėje). Atidžiai išklausykite, bet nežadėkite to, ko negalėsite išpildyti. Stenkitės nebūti globėjiški.

Antras žingsnis: Bendraujant su mažiau galimybių turinčiu jaunimu svarbu užmegzti tarpusavio santykius, pagrįstus pasitikėjimu (žr.: 6.3. „Pasitikėjimo įgijimas“). Neteiskite ir nepamokslaukite, išklausykite jaunų žmonių pasakojimų apie jų praeitį. Rodykite susidomėjimą tuo, kuo jie užsiima, užsiėmė ar planuoja užsiimti. Tokiu atveju Jūs užsitikrinsite, kad šis jaunimas ateityje dalyvaus Jūsų organizuojamoje veikloje.

Trečias žingsnis: Išanalizuokite informaciją, kurią surinkote bendraudami su savo tikslinės grupės jaunimu. Identifikuokite, su kokiais sunkumais šie žmonės susiduria kiekvieną dieną, kokie sunkumai jiems kyla dalyvaujant jaunimo veikloje, kokie yra jų pomėgiai, ko jie nemėgsta ir t. t. Šią informaciją vėliau galėsite sėkmingai panaudoti ruošdami projektus ir veiklą jaunimui.

Ketvirtas žingsnis: Kai apsispręsite įgyvendinti projektą, skirtą mažiau galimybių turinčiam jaunimui, panaudokite visą savo surinktą informaciją, nuo pat pradžių stenkitės aprėpti jaunimą ruošdami ir įgyvendindami projektą. Projektas turi būti lankstus ir šiek tiek improvizacinis, tačiau ypač dirbant su pažeidžiamais jaunais žmonėmis nereikia pamiršti projekto plano. Kai vykdomė planingą veiklą, nepamirštame savo tikslų ir uždavinių. Skaidriai pateikite ir siekite užsibrėžtų tikslų. Daugiau informacijos apie projektų įgyvendinimą galite rasti „T-kit“ „Projektų valdymas“.

Siekdami parinkti tinkamiausią veiklą savo projektui, nesistenkite vieni užsiimti visu projekto įgyvendinimu. Kaip vėliau sužinosite skyrelyje 4.2. „Partnerystės pradžia“, svarbu aptarti įvairius projekto vykdymo etapus su kolegomis ir patraukti juos į savo pusę.

3.2 Kodėl jaunimas nori dalyvauti veikloje?

Organizuojant darbą su mažiau galimybių turinčiu jaunimu, svarbu, kad projektai atitiktų jaunimo poreikius. Turime surasti kompromisą tarp jaunimo interesų, įgūdžių ir galimybių. Siekiant, kad jaunimas pajustų, jog šis projektas skirtas būtent jam, rekomenduojame, kad šie jauni žmonės dalyvautų visame procese.

Jansas ir De Backeris šį modelį vadina „Trys sėkmingo dalyvavimo C“ (angliškai: **C**hallenge – iššūkis, **C**onnection – ryšys; **C**apacity – kompetencija). Veikla turi kelti susidomėjimą, tuo pačiu reikalauti pastangų, jaunimą reikia paskatinti savo kartelę pakelti šiek tiek aukščiau ir persokti per ją. Tačiau ši kartelė neturi būti neįveikiama, antraip jaunimas nusivils tokia nemytuojančia veikla, susierzins ir kitą kartą ilgiau dvejosis prieš pradėdami dalyvauti Jūsų veikloje. Kita vertus, užduotys turi būti reikalaujančios pakankamai pastangų, kad jaunimas nenuobodžiautų arba savo laimėjimų neimtų suvokti kaip savaime suprantamų. Todėl jaunimo darbuotojai turi gerai išanalizuoti savo tikslinės grupės jaunimo galimybes bei įgūdžius ir atitinkamai pritaikyti savo projektą prie jų. Jaunimui veikla turi tapti mažų laimėjimų ir sėkmių seka. Taip pat svarbu nepamiršti, kad jaunimas turi jaustis glaudžiai susijęs su vykdoma veikla. Ši veikla turi būti taip adaptuota, kad visiškai atitiktų jauno žmogaus gyvenimo būdą. Kai savo projekte sėkmingai derinsite ir išlaikysite balansą tarp „Trijų C“, galėsite vertai didžiuotis sėkminga projekto pradžia.

Kitas sėkmingos jaunimo veiklos su mažiau galimybių turinčiu jaunimu principas – tai šio jaunimo dalyvavimas projekte nuo pat jo pradžios. Šis principas taikomas ne projektui *jaunims žmonėms*, o projektui *su jaunais žmonėmis* ar jaunų žmonių projektui. Jaunimas, su kuriuo Jums tenka dirbti, tikriausiai gali daug papasakoti apie savo pomėgius, apie tai, ko nemėgsta, kodėl šių jaunų žmonių draugams ar šeimos nariams nepatinka jų dalyvavimas tokiuose projektuose arba priešingai – kada, jų manymu, dalyvavimas yra sveikintinas. Būtinai, kad Jūsų projektų centre visuomet būtų jaunimas, kad jis pajustų, jog ši veikla yra skiriama jam. Planuodami, įgyvendindami ir vertindami projektus, visada bendraukite su jaunais žmonėmis kaip su lygiaverčiais partneriais, teiraukitės jų nuomonės, tarkitės.

¹ *Flamandų jaunimo tarybos (angl. Flemish Youth Council) leidimas – JeP. Informacija internete www.vlaamsejeugdraad.be*

Geroji praktika – konkretus pavyzdys

Šiaurės Ispanijoje, viename iš vargingiausių miesto rajonų, veikė jaunimo centras. Deja, dėl lėšų trūkumo per vienus metus visi darbuotojai buvo atleisti, o dauguma centro vykdytų projektų sustabdyti. Vieną dieną vienas iš jaunesnių centre besilankančių jaunuolių pradėjo kalbėtis su tuo metu dar dirbusiais centro darbuotojais dėl ilgesnių centro darbo valandų. Tuo metu centre dirbo tik du darbuotojai, tad jaunuoliui buvo pasakyta, kad centras negalės ilgiau dirbti. Tuomet jaunimas pasisiūlė organizuoti ir padėti vykdyti veiklą centre bei surasti žmones, kurie galėtų dalyvauti jo veikloje. Likę darbuotojai sutiko su šiuo pasiūlymu ir projektas buvo pradėtas iš naujo. Atnaujintos veiklos pradžioje kildavo daug problemų, nes, nors abi šalys ją vykdė vedinos geriausių ketinimų, centro darbuotojai prisiėmė visą atsakomybę, jiems buvo sunku dalį pareigų perleisti jų globojamam jaunimui. Kita vertus, jauni žmonės ne visuomet laikėsi tvarkaraščio ir sutarto darbo grafiko, ne visada buvo patikimi. Po keturių mėnesių centre kilo didžiulis ginčas, tad abi šalys buvo priverstos susėsti prie derybų stalo. Darbuotojai ir jaunimas aptarė ir priėmė naujus susitarimus, aiškiai pasiskirstė atsakomybę, buvo inicijuotas naujas projektas – buvo įkurta kaimyninių gatvių organizacija. Po susirinkimo visi turėjo apie ką pagalvoti, nes kiekvienas suvokė, kad jei šis projektas nepavyks, centras bus visam laikui uždarytas. Tačiau net ir esant tokiai situacijai jie suprato centro svarbą jų gyvenime ir tai, kad jei centras bus uždarytas, nuo to jiems tikrai bus tik blogiau. Visi jaunuoliai stengėsi kaip įmanydami įtraukti aplinkinius gyventojus, tuo pačiu įveikdami baimę prašyti parduotuvių savininkų, savivaldybės ir kitų svarbių žmonių pagalbos. Tikriausiai atspėjote, kad šis projektas susilaukė milžiniškos sėkmės. Centras tęsė savo veiklą, jame dirbo jau keturiskart daugiau darbuotojų.

Pradėdami vykdyti projektą, skirtą mažiau galimybių turinčiam (o tikriausiai ir kitokiam) jaunimui, pasitikrinkite, ar Jūsų veikla aprėpia visus aspektus. Šiame klausimyne pateikiami pagrindiniai mūsų siūlomi klausimai. Norime pabrėžti, kad klausimynas nėra baigtinis, taip pat kai kurie užduodami klausimai gali netikti Jūsų konkrečiam projektui, tačiau, nepaisant to, galite jį naudoti kaip atskaitos tašką, kurį vėliau adaptuosite ir pritaikysite konkrečiai situacijai.

Kontroliniai klausimai:

- ✓ Ar gerai pažįstate savo tikslinę grupę, jos poreikius ir interesus, kultūrinę aplinką, lūkesčius, dabartinę situaciją?
- ✓ Ar įvairiais būdais stengiatės informuoti jaunimą apie Jūsų vykdomą veiklą, ar savo veiklą pritaikote prie konkrečios tikslinės grupės (ar kalbate su jais, klijuojate plakatus mokyklose, bendruomenės centruose, prekybos centruose, užkandinėse, ar dedate skelbimus į vietinius laikraščius)?
- ✓ Ar stebite, kiek jaunuolių nuolat dalyvauja veikloje, koks jų amžius, lytis, tautybė? Ar galima nustatyti vyraujančias tendencijas? Kodėl kiti (jų draugai, broliai, seserys ir pan.) jauni žmonės nedalyvauja Jūsų veikloje?
- ✓ Kaip sprendžiate organizacinius dalykus (ar pasirinktas tinkamas laikas? Ar veikla dalyvaujančiam jaunimui nekainuoja daug lėšų? Ar susitikimo vieta yra patogi ir tinkama?)?
- ✓ Ar veikla patinka joje dalyvaujančiam jaunimui (ar, blogiausiu atveju, jie apsimeta, kad jiems patinka Jūsų vykdomi projektai)? Mielos smulkmenos (nemokami vaisvandeniai, nemokama sporto salė, nemokami marškinėliai ar kepuraitė) gali padėti pritraukti juos į Jūsų projektus.
- ✓ Ar jaunimo darbuotojai yra tinkami darbui su Jūsų tiksline grupe, turint omenyje jų tautybę, amžių, lytį ar religinius įsitikinimus?
- ✓ Ar visi susiję asmenys (tėvai, mokytojai, kaimynai) yra informuoti apie Jūsų veiklą, ar jie remia tokius projektus?
- ✓ Ar veiklos forma yra tinkama Jūsų grupei (lygiųjų mokymas, vaizdo filmai, tyrimai, diskusijos ir kt.)?
- ✓ Ar veikla yra įdomi ir reikalaujanti pastangų?
- ✓ Ar jaunimas turi galimybę pritaikyti savo įgūdžius?
- ✓ Ar veikla atitinka jaunimo interesus?
- ✓ Ar jaunimas dalyvauja plėtojant ir įgyvendinant visą veiklą?
- ✓ Ar jaunimas supranta, ko gali tikėtis, ką privalės atlikti ir ko veikti negalės?

Nepamirškite, kad kartais sėkmingo projekto pakartoti nepavyksta. Projektas, kurį sėkmingai vykdote jau metus, kitais metais gali būti visiškai nesėkmingas. Todėl nuolat reikia reaguoti į besikeičiančią situaciją, išsiaiškinti kliūtis, gilintis į tikslinės grupės poreikius, peržiūrėti tikslus ir uždavinius, analizuoti savo ir jaunimo tarpusavio santykius. Dirbant su mažiau galimybių turinčiu jaunimu daugiausia malonumo teikia tai, kad šis jaunimas nėra prognozuojamas. Jaunimo grupių iniciatyvos dažnai ne tik sėkmingai vystomos, bet su laiku jos tampa nuolatinė veikla. Jaunimo motyvacija išauga jiems nuolat dalyvaujant projektuose. Taip jie ieško savo nišos darbo rinkoje. Įgiję tam tikrų specifinių darbo ir asmeninių įgūdžių, jie lengviau ras tokią darbą, kuris jiems padės vėl tapti aktyviais visuomenės nariais.

Geroji praktika – konkretus pavyzdys

Daugumoje valstybių trūksta sporto aikštynų ir sportinio inventoriaus. Labiausiai dėl šios situacijos kenčia jaunimas. Be to, pavyzdžiui, Prancūzijoje daug sportinio inventoriaus yra dažnai tiesiog išmetama lauk. Grupė jaunų prancūzų sugalvojo remontuoti ir atnaujinti seną inventorių ir jį pardavinėti užsienyje. Po vieno metų, 2000 m. birželio mėn., „Jaunimo“ programos paprogramės „Jaunimo grupių iniciatyvos“ kontekste buvo įsteigtos sportinio inventoriaus atnaujinimo dirbtuvės „Sport sans frontieres“ (pranc. – „Sportas be sienų“). Šiuo metu projektas yra išaugęs į nevyriausybinių sporto organizaciją – vadovauja jaunimas, kuris turi galimybę įgyvendinti savo pačių idėjas. Iki šiol apie 40 jaunuolių mokėsi šio amato dirbtuvėse, kuriuose dabar dirba 25 darbuotojai.

3.3 Motyvacija

Atrodė, kad viskas paruošta susirinkimui. Styvas visuose įmanomuose miesto taškuose dalijo skrajutes, kalbėjosi su žmonėmis apie būsimą renginį, kalbino savo draugus ateiti tą vakarą, netgi davė interviu vietinėje radijo stotyje. Susirinkimas turėjo prasidėti aštuntą valandą vakaro. Styvas atvyko prieš valandą, tvarkingai sustatė kėdes, paruošė kavos ir dar kartą peržvelgė savo užrašus. Pusė septynių atvyko Pyteris ir atnešė dešimt pyragų. Jis įpylė kavos į dešimt puodelių ir lygiais gabalėliais supjaustė vieną iš pyragų. Tuo metu Styvas valė visus nematomus pūkelius nuo savo megztinio.

Lygiai aštuntą niekas nepasirodė. Styvas atidarė duris ir keistai pasižiūrėjo į ištuštėjusią gatvę. Po kurio laiko jis grįžo į salę, išgėrė puodelį kavos ir šypsodamasis Pyteriui suvalgė gabalėlį pyrago. Laikas bėgo. Penkiolika minučių po aštuonių. Pusė devynių. Kai jie išgėrė pirmąjį kavos termosą, niekas dar nebuvo pasirodęs. Devynios valandos. Pyteris ėmė tvarkyti kėdes. Sutvarkęs jis prisėdo ant stalo netoli Styvo. Styvas nusišypsojo ir tarė: „Na, bent jau mes su tavimi esame čia.“

Jaunimo motyvavimas kartais gali būti sudėtinga ar net labai sunkiai įveikiama užduotis. Tam reikia kruopščiai ruoštis, turėti teigiamą požiūrį. Tik tokiu būdu jaunimą galima įtraukti į projekto rengimą. Pagrindiniai „varikliai“ tokiose situacijose yra Jūsų energija ir entuziazmas. Net ir blogiausioje situacijoje likite ramūs, sugebėkite pasakyti: „Na, bent jau mes su tavimi esame čia.“ Kai Jūs patys esate motyvuoti, skatinate ir kitus.

„T-Kit“ apie tarptautinę savanorišką tarnybą rasite skyrių, kuriame aprašomi metodai, kaip motyvuoti jaunimą. Jaunimo motyvavimas yra lyginamas su mūšiu už jaunimo „E jėgas“ (angl.: *Energy* – energija, *Excitement* – susidomėjimas, *Enthusiasm* – entuziazmas, *Efforts* – pastangos). Jaunimas sutelks savo „E jėgas“ tik tuo atveju, jei Jūs patenkinsite jų poreikius. Jauni žmonės gali nuveikti daug įvairių dalykų, kad patenkintų savo poreikius.

- *Socialinė nauda*: jaunimas ieško linksmybių, jiems būtinas socialinis statusas, pripažinimas, buvimas grupės nariu.
- *Pragmatiška nauda*: jaunimas nori pajusti savo veiklos prasmę (nepaisant to, ar tai yra projekto metu suteikiama galimybė nemokamai lankytis sporto salėje, ar tai – nauji įgūdžiai, kuriuos jie galės įrašyti į savo gyvenimo aprašymą, ar tai – kelionė užsienį).

- *Psichologinė nauda:* jauni žmonės nuolat ieško savęs. Jie nori surasti savąjį gyvenimo būdą. Tam, kad atsiskleistų tikrosios jų savybės, jiems būtinas pasitikėjimas savimi (žr. 6.4. „Pasitikėjimo savimi analizė“).
- *Materialinė nauda:* jaunimui dažnai patinka tokios mielos smulkmenos kaip marškinėliai, nemokami vaisvandeniai ar nedidelės dovanėlės. Tai neturi atrodyti kaip kyšis, tačiau tai gali paskatinti juos pradėti dalyvauti Jūsų projekto veikloje. Tikėtina, kad vėliau jie atras sau ir kitokios naudos. Jaunimui psichologinė analizė reiškia nedaug, todėl pagrindinė jaunimo darbuotojo užduotis – „išversti“ tai į tikslinės grupės kalbą. Jaunimo darbuotojas, užuot „skatinęs tarptautinį bendradarbiavimą“, gali „siūlyti kelionę į užsienį“, pvz., dalyvauti breiko varžybose. Užuot kalbėję apie „organizacinių įgūdžių lavinimą“, gali pasiūlyti, pvz., „pastatyti naują rampą važinėti riedlente“.

Įtraukdami jaunuolius į aktyvią veiklą, jaunimo darbuotojai taip pat gali praplėsti jų pomėgių skaičių ir pritaikyti jų turimus įgūdžius. Leisdami nuspręsti, kokios veiklos jie pageidauja ir kaip to pasiekti, jaunimo darbuotojai skatina jaunimo atsakomybės jausmą, tad gaunama dar daugiau naudos. Jaunimo darbuotojo uždavinys yra nusakyti gaires, motyvuoti, remti, patarti ir, esant reikalui, likti nuošalėje, kai jaunimas gali savarankiškai susidoroti su užduotimi. Sėkmė dažnai priklauso nuo atsakomybės ir savarankiškumo jausmo.

Geroji praktika – konkretus pavyzdys

2001 m. nedidelė jaunimo grupelė suorganizavo viešą demonstraciją prieš Olandijos vyriausybės vykdomą politiką Molucca salų atžvilgiu. Nors ši demonstracija nebuvo masinė, ji tapo visiškai nekontroliuojama, kai atvyko riaušes malšinantys policijos būriai. Jaunimą provokavo grėsmingas policijos pareigūnų įvaizdis ir veiksmai. Po metų demonstracija buvo surengta dar kartą. Šį sykį policija ir demonstracijos organizatoriai taikiai susitarė, kad demonstracijai prižiūrėti būtų atsiųsti eiliniai policininkai, o ne riaušių malšinimo būrys. Organizatoriai pasižadėjo, kad iš savo tarpo išrinks grupelę jaunuolių, kurie bus atsakingi už tvarkos palaikymą demonstracijos metu. Ir nors demonstracija nebuvo visiškai taiki, tvarkos palaikytojai puikiai kontroliavo minią. Jie tai atliko daug geriau nei riaušių malšinimo policijos būriai.

Vykdydami veiklą, siekime, kad jaunimas aktyviai dalyvautų ir iš to pasisemtų vertingos teigiamos patirties. Kad taip įvyktų, reikia įvykdyti tam tikras sąlygas:

- **Į jaunimą reikia žiūrėti rimtai.** Jauni žmonės turi būti motyvuojami dalyvauti veikloje. Reikia išklausti jų nuomonę. Taip pat išsakykite jiems savo nuomonę ir idėjas, siekite užkirsti kelią nepateisinamiems lūkesčiams.
- **Jaunimo darbuotojai ir mažiau galimybių turintis jaunimas turi dalytis atsakomybe.** Dalį pareigų reikia patikėti jaunimui. Tik tada jaunimas pasijus, kad Jūsų projektas yra skirtas jam. Tačiau negalima palikti jaunimo, kad jie vieni įgyvendintų projektą. Jaunimo darbuotojai visu veiklos vykdymo metu turi būti atsakingi už jaunimą, su kuriuo jie dirba, veiklos procesą ir projekto sukuriama produktą. Prieš pradėdant projekto vykdymą jaunimo darbuotojus reikia tinkamai mokyti.
- **Veikla turi būti įvairiapusė.** Jaunimo darbuotojas turi stengtis įtraukti visus jaunuolius (žr. 3.1. „Kliūtys ir problemos“). Veikla turi būti tinkama visiems jauniems žmonėms, nepaisant tautybės, pomėgių ar įgūdžių. Reikia skatinti jaunimą ir remti jų siekį užsiimti tokia veikla, kuri geriausiai atitinka jų interesus ir galimybes.
- **Reikia skirti pakankamai laiko ir pinigų.** Mažiau galimybių turintis jaunimas iš karto neįsitrauks į Jūsų veiklą. Tam reikia investuoti laiko ir pastangų. Todėl veiklą, darbuotojus ir finansus reikia nuosekliai įvertinti.

- **Reikia įvertinti patirtį ir maksimaliai išnaudoti savo laimėjimus.** Kiekviena veikla ir veikloje dalyvaujantys asmenys (dalyviai, jaunimo darbuotojai, kiti su projektu susiję žmonės – tėvai, mokytojai, sporto mokytojai ir t. t.) turi būti tinkamai įvertinami. Atsižvelkite į jų pasiūlymus ir juos panaudokite kituose ateities projektuose.
- **Vykdykite integruotus projektus.** Vienas projektas tikrai iš pagrindų nepakeis pasaulio. Net jeigu projekte dalyvaujantis jaunimas pasisėmė daug vertingos patirties, svarbu ir toliau eiti į priekį, nesustoti. Vienas projektas – tai tik vienas žingsnis ilgame kelyje. Jaunimo darbuotojas yra atsakingas už tai, kad šis kelias tęstųsi, ir jaunimas juo eitų į ten, kur horizontas labiausiai atitinka jo poreikius (žr. 4.3. „Įvairūs veiklos kontekstai“).
- **Darbas su jaunimu neturi būti atskirtas nuo visuomenės.** Jaunimo veikla retai apsiribojama tik jaunimui skirtais projektais. Kiekviena tokia veikla turi glaudžiai sietis su bendruomene. Vykdydami projektus su vietine bendruomene, jaunimas ir visuomenė dažniausiai sparčiau suartėja, greičiau dingsta tarp šių grupių vyravęs nepasitikėjimas ir įtarumas. Tarkim, Jūs ruošiate spektaklį. Tėvai ir mokytojai galėtų padėti ruošiant kostiumus, derinant apšvietimą, atrenkant tekstus ir t. t. Taigi visa bendruomenė gali dalyvauti projekte.

3.4 Patraukli veikla

Geroji praktika – konkretus pavyzdys

„Hip hop session 2001: des fresques pour dynamiser la ville“. Toks buvo jaunimo projekto, kuris buvo įgyvendintas Briuselyje pagal programos „Jaunimas“ 3.1. veiksmą („Jaunimo grupių iniciatyvos“), pavadinimas.

Šiuo projektu buvo siekiama sukurti grafitų piešinį prevencijos tema (pvz.: automobilių vagystės, saugumas kelyje, aplinkosauga ir pan.). 18–25 metų jaunimas sukūrė hiphopo grafiti piešinį Auderghemo bendruomenėje (prieš tai buvo gautas bendruomenės leidimas) ant apgriuvusios metro sienos. Jaunimas dalyvavo kiekviename šio projekto etape – parengiamuosiuose susitikimuose, lėšų rinkimo akcijose (viešose ir privačiose), taip pat dalyvavo piešiant grafitus. Jie didžiavosi projekto rezultatu, taip pat džiaugėsi, kad grafitų judėjimas yra oficialiai pripažįstamas kaip garbingas ir patrauklus užsiėmimas. Projektas suteikė jauniems žmonėms iš skirtingos socialinės ir ekonominės aplinkos su panašiais išraiškos poreikiais susitikti ir kartu dalyvauti bendroje jiems visiems patrauklioje veikloje.

Jeigu norite, kad Jūsų veikloje dalyvautų mažiau galimybių turintis jaunimas, vienas dalykas yra paprastas ir aiškus – turite jauniems žmonėms pasiūlyti tai, kas jiems yra patrauklu. Dažnam jaunuoliui patinka dalyvauti aktyvioje veikloje, kurioje jis gali aktyviai reikštis. Tokia veikla yra tarsi laisvalaikio pratęsimas. Jaunimo darbuotojas privalo sugalvoti, kaip į tokią veiklą įkomponuoti neformalaus švietimo elementus. Svarbu, kad tai nebūtų akivaizdu ir jaunimas to nepajustų.

Užsiimdami švietimu, jaunimo darbuotojai siekia išplėsti mažiau galimybių turinčio jaunimo pasaulį ir tobulinti jaunų žmonių įgūdžius. Kaip jau minėjome kalbėdami apie „Tris sėkmingo dalyvavimo C“ (angliškai: **Challenge** – iššūkis, **Connection** – ryšys; **Capacity** – kompetencija), veikla neturi būti įprasta, dalyvaudamas projektuose jaunimas turi sužinoti kažką naujo. Tačiau svarbu nepamiršti, kad, jei mūsų lūkesčiai bus perdėtai aukšti, jaunuoliai daugiau nedalyvaus.

Palyginkime visa tai su namu miške. Paprastai jaunimas savo laiką leidžia namie – ramybės zonoje. Jūs siūlote veiklą, kuri jaunuoliams yra nepažįstama ir nauja – tai nuotykių zona. Būtent šioje zonoje jaunimas gali saugiai eksperimentuoti ir mokytis. Tačiau, jei Jūs juos išsi-
vesite per toli į mišką – jie supanikuos, pabėgs namo ir ateityje bus dar sudėtingiau juos išvi-
lioti iš namų.

Jaunimo darbuotojo uždavinys yra pasiūlyti tokią veiklą, kuri reikalautų šiek tiek azarto (jaunimas turėtų veikti tai, ko įprastai netenka daryti). Tačiau reikia atminti, kad reikia gerbti kiekvieno sau nustatytas ribas, taigi negalima versti daryti to, ko jauni žmonės nenori daryti. Geras tokios veiklos pavyzdys yra vadinamosios „išlikimo“ stovyklos, kuriose žmonės mokosi dirbti kartu, siekti bendrų tikslų, įgyti naujų įgūdžių ir pasitikėti vienas kitu, kad galėtų įvykdyti bendras užduotis. Tai galėtų būti, pavyzdžiui, muzikinė veikla, sportas, gatvės menas, teatras ar kitokia veiklos rūšis arba kelių paminėtų veiklų sintezė (žr. toliau „Įdomi veikla“).

Geroji praktika – konkretus pavyzdys

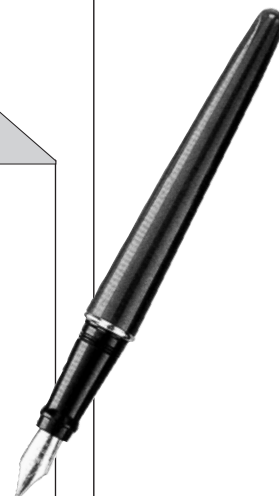
Viena šokių mokytoja jau kelis metus žavėjosi jaunimu, kuris važinėjasi riedlentėmis viename miesto skverų. Jai itin patiko muzika, judesiai, šuoliai, greitis. Nors tuo metu ji daugiausia mokė merginas pilvo šokių jaunimo centre, mokytoja ėmė mąstyti, kaip pritraukti šį jaunimą (daugiausia vaikus) ir sukurti bendrą performansą. Savo pamokų metu ji bandė eksperimentuoti ir suprato, kad pilvo šokius galima atlikti ne tik pagal arabišką muziką. Netrukus ji sudomino ir riedlentininkus, ir pilvo šokių besimokančias merginas ir sukūrė bendrą performansą. Abi grupės kartu galėjo pademonstruoti savo įgūdžius ir pasirodyti scenoje.

Šis pavyzdys parodo, kad geri jaunimo darbuotojo ir žmonių, dirbančių sporto centruose, klubuose, šokių mokyklose ir kitose vietose, kur renkasi jaunimas, norai gali būti itin vertingi. Dauguma veiklos būdų yra sudėtingai įgyvendinami, tad kodėl nepasinaudoti bendra jau sukaupta patirtimi ir žiniomis?

Įdomios veiklos pavyzdžiai

- Muzikinė veikla. Suraskite jaunimui salę arba kartu ieškokite ir išsirenkite tinkamiausią, jei tokios patalpos neturite jaunimo centre. Skatinkite jaunuolius ieškoti vietinių talentų, rengti mokyklinius vakarėlius, vietines amatų muges. Padėkite jaunimui sukurti muzikinę grupę, bendradarbiaukite su kitais projektais, rinkite lėšas muzikiniams instrumentams arba kelionėms.
- Sportas. Bendradarbiaukite su sporto centrais, išsiderėkite iš trenerių ar savivaldybės nuolaidų jaunimui. Paprastai jaunimas labai mėgsta kovas ir išlikimo sportines rungtis. Pasistenkite surasti savanorių, kurie galėtų treniruoti jaunimą. Dėl lauko sporto šakų – futbolo, važinėjimo riedučiais ar riedlente, dviračių sporto, krepšinio – tarkitės su savivaldybe dėl vietos ir įrangos. Jaunimo darbuotojai gali pasiūlyti jauniems žmonėms suorganizuoti varžybas su panašiomis jaunimo grupėmis iš kaimyninių rajonų.
- Gatvės menas. Dauguma jaunimo žavisi breiku ir kitais gatvės šokiais. Jaunimo darbuotojai gali surasti vietą repeticijoms, susisiekti su šokių mokyklomis ir suorganizuoti bendrus projektus, pavyzdžiui, su klasikinių šokių grupe. Kitos gatvės meno formos, kurios yra įdomios ir reikalaujančios pastangų, yra žongliravimas, grafitų piešimas. Taip pat galima sujungti kelis projektus ir bendradarbiauti, tarkim, su gatvės muzikantais (muzikinės veiklos projektas), riedutininkais, riedlentininkais (sporto projektas) ar gatvės teatro trupe, „gyvomis skulptūromis“ (teatrinė veikla).
- Teatrinė veikla. Teatras suteikia galimybę pabūti kitu žmogumi ir nors trumpam pabėgti iš savo pasaulio. Pabuvus kito žmogaus kailyje dažnai galima sugalvoti kūrybiškų savo problemų sprendimo būdų. Dirbant su jaunimu tinkamiausios yra tos teatro formos, kurios nereikalauja daug teksto mokymosi, tai – improvizacinis teatras ar teatrinis sportas. Jaunimo darbuotojo pareiga rūpintis, kad jaunimas pasiektų savo tikslą – surengtų spektaklį.
- Multimedija. Kompiuteriai, videomenas, radijas, fotografija yra taip pat jaunimo labai mėgstamos meno kryptys. Jos gali būti plačiai panaudotos ir kartu turi savo didžiulę vaizduojamąją vertę. Projekto dalyviai gali sukurti filmą, internetinę svetainę, imti interviu, fotografuoti ar kitaip atvaizduoti savo ir artimų žmonių gyvenimus. Jie galėtų bendradarbiauti arba juos galėtų remti vietinė radijo stotis, televizijos kanalas ar laikraštis. Kita galimybė – rengti kompiuterių kursus, kuriuose dėstytų bendraamžiai. Šį projektą galima įgyvendinti ir internetu.

Geroji praktika – konkretus pavyzdys

Dvylika jaunų žmonių (nuo 19 iki 32 metų) iš Portugalijos pateikė „Jaunimo grupių iniciatyvų“ projektą. Šioje grupėje buvo seselė, du policininkai, mokytojas, tarnautojas, stalius ir keli aukštųjų mokyklų ir universitetų studentai. Jie nusprendė sukurti ir įgyvendinti projektą, kurio pagrindinis tikslas būtų kurti projektus jauniems žmonėms. Jie siūlė daugelio sričių veiklą – parodų rengimą, rašymą, piešinių, muzikinius konkursus, euro zonos valstybių ypatybių pažinimo, informacinius susirinkimus, kuriuose būtų aptariama naujoji valiuta, lauko kino teatrus, žurnalus jaunimui, kuriuose jie galėtų pareikšti savo nuomonę ir parodyti savo kompetenciją, tradicinius žaidimus ir sportines rungtis ir varžybų organizavimą. Kai projektas buvo įvykdytas, jis buvo vertinamas itin teigiamai. Nors jis buvo vietinės reikšmės, taip pat atnešė ilgalaikės naudos, nes jaunimas užmezgė daug naujų pažinčių. Projekto įgyvendintojų nuomone, ši veikla prisidėjo prie jaunimo integracijos į visuomenę.